

KRYSTYNA KRZYŻANOWSKA

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

WYNIKI EKONOMICZNE GOSPODARSTWA Z DODATKOWĄ DZIAŁALNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ NA WSI NIEMIECKIEJ

W większości regionów byłego RFN w latach 1984-1986 znaczna liczba gospodarstw rolniczych rozpoczęła dalsze przetwarzanie surowców lub zajęła się bezpośrednią sprzedażą z gospodarstwa. Zachętą do tego kroku były z pewnością wyczerpujące się biologiczne możliwości intensyfikacji produkcji rolniczej w gospodarstwie. W tym istotne znaczenie miały także niekorzystne ogólne warunki do powiększania powierzchni gospodarstw rolniczych oraz oczekiwanie rolników na wzrost cen produktów rolniczych. Te obiektywne przyczyny kryzysu w rolnictwie inspirowały rolników do poszukiwania innych rozwiązań, które umożliwiłyby pokonanie trudności oraz poprawiły kondycję ekonomiczną gospodarstw.

1. Motywy i cele podejmowania działalności przedsiębiorczej

Dominującym motywem uruchamiania przetwórstwa rolno-spożywczego oraz bezpośredniego zbytu produktów rolniczych na miejscu w gospodarstwie było poszukiwanie przez rolników dodatkowych źródeł dochodów. W wielu wypadkach podjęcie takiej decyzji wyznaczała potrzeba wykorzystania istniejącego potencjału produkcyjnego. Przedstawione motywy umożliwiły opracowanie koncepcji celów przetwórstwa i bezpośredniego zbytu z gospodarstwa (schemat 1).

Schemat 1.

Cele przetwórstwa i bezpośredniego zbytu produktów rolniczych

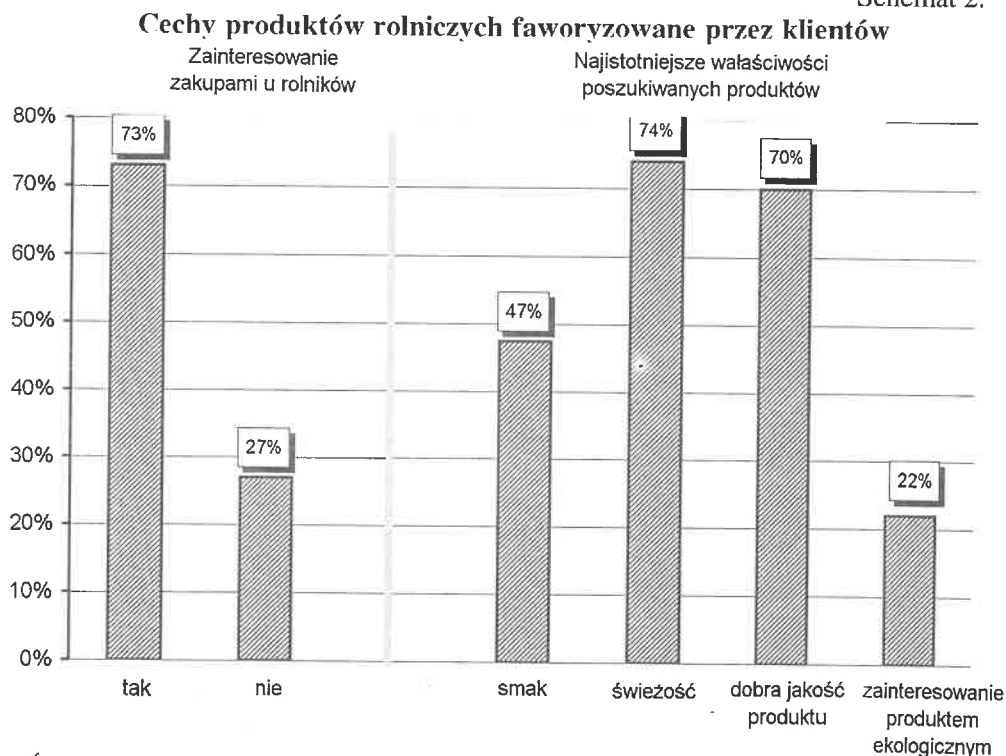
Źródło: Ralf Bokermann: Betriebswirtschaft der landwirtschaftlichen Weiterverarbeitung und Direktvermarktung. Verlag Gesamthochschul - Bibliothek Kassel 1992.

Podniesienie wartości surowców rolniczych możliwe jest wtedy, gdy uruchomione zostaną wszystkie istniejące czynniki produkcji. Do najważniejszych można zaliczyć: pracę, kapitał możliwy do zainwestowania oraz działalność przedsiębiorczą. Wzrastająca liczba gospodarstw zajmujących się dodatkową działalnością gospodarczą świadczy o tym, że rolnicy szybko adaptują się do nowej sytuacji i potrafią sprostać stawianym im wymaganiom.

2. Zainteresowanie i motywy robienia zakupów u rolników.

Na podstawie wyników badań anietowych przeprowadzonych na terenie byłego RFN, ustalono najistotniejsze motywy robienia zakupów w gospodarstwach rolników, co ilustruje schemat 2.

Schemat 2.

Źródło: Ralf Bokermann: Betriebswirtschaft der landwirtschaftlichen Weiterverarbeitung und Direktvermarktung. Verlag Gesamthochschul - Bibliothek Kassel 1992.

Okazało się, że aż 73% klientów zainteresowanych jest robieniem zakupów w gospodarstwach rolników. Decydującymi kryteriami, jakimi kierowali się klienci były takie cechy produktów, jak: świeżość (74%) i jakość (70%); natomiast szczególnie ich smak był istotny tylko w 22%.

Specjalne zainteresowanie zakupem produktów ekologicznych wyraziło również 22% ankietowanych. Przegląd motywów zakupu artykułów żywnościowych bezpośrednio u rolników byłby niepełny bez podania powodów ich odrzucenia. Badania wykazały, że 6% ankietowanych zrezygnowała z tej możliwości z powodu wysokich cen produktów rolniczych, 35% wolała kupować w dużych sklepach, a 59% podała inne powody, takie jak: „brak możliwości”, „niedogodność”, „brak czasu”. O wyborze miejsca zakupów artykułów spożywczych decydują więc zamiłowania, a nie poziom cen.

3. Wyniki ekonomiczne gospodarstwa zajmującego się przetwórstwem i bezpośrednim zbytem w regionie Mittelfranken

Rozmieszczenie gospodarstw z dodatkową działalnością gospodarczą w różnych rolniczych regionach byłego RFN uzależnione było od warunków środowiskowych, wolnych zasobów siły roboczej oraz możliwości zbytu. W regionie Mittelfranken takie gospodarstwa zlokalizowane są w pobliżu małych i średnich miasteczek oraz wokół Nurnberg. Omawiane gospodarstwo położone jest na obrzeżach małego miasteczka, 35 km na zachód od Nurnberg. Dane empiryczne przedstawione w tabeli 1 dostarczają informacji o kierunkach produkcji, o strukturze i rozmiarach bezpośredniego zbytu oraz umożliwiają porównanie wyników ekonomicznych przed i po uruchomieniu dodatkowych rolniczych działalności na miejscu w gospodarstwie. Dotyczą one gospodarstwa rodzinnego średniej wielkości (34,85 ha), w którym grunty orne zajmują powierzchnię 24,6 ha (71%), a trwałe użytki zielone 10,25 ha, tj. 29%. W strukturze upraw wyróżnić można: pszenicę, jęczmień, rzepak ozimy, buraki cukrowe, peluszkę i kukurydzę na kiszonkę. Gospodarstwo o tych rozmiarach nie było na tyle dochodowe, aby mogło zapewnić odpowiedni standard życia pracującym w nim właścicielom, dlatego też podjęto decyzję o uruchomieniu nowych rolniczych działalności gospodarczych.

W prezentowanym przedsiębiorstwie wznowiony został chów 1000 sztuk niosek oraz sprzedaż jaj, podjęto wypiek chleba w rozmiarze 6000 kg/rok. Ponadto rozwinęła się sprzedaż świeżego mleka w wysokości ok. 10 litrów dziennie. Gospodarstwo spełniało wszystkie wymagania higieniczne do prowadzenia takiej działalności. Ze względu na to, że działalność rolnicza w gospodarstwie jest równie ważna, jak podjęte przetwórstwo i bezpośredni zbyt, nie przewiduje się likwidacji chowu krów mlecznych i przejście na pracooszczędne kierunki produkcji.

Z powodu lokalizacji gospodarstwa w małej miejscowości, tylko 10% produkcji chleba i jaj mogło być sprzedane prosto z gospodarstwa. Natomiast 90% produkcji było rozprowadzone innymi kanałami i przeznaczone dla klientów mieszkających w innych miejscowościach. Nowe inwestycje finansowane były w 1/3 ze środków własnych, a resztę czyli 2/3 stanowiły środki pożyczone.

Analiza ekonomiczna gospodarstwa wykazała, że zyski powstają w połowie z działalności rolniczej, a w połowie dzięki dalszemu przetworzeniu surowców lub ich bezpośredniej sprzedaży.

Dzięki uruchomieniu dodatkowej działalności gospodarczej na miejscu w gospodarstwie zysk na 1 rbh (roboczogodzinę) wzrósł o około 10%. Było to możliwe dzięki lepszemu wykorzystaniu siły roboczej tkwiącej w gospodarstwie. Bezpośredni zbył produktów rolniczych lub ich dalsze przetwórstwo w gospodarstwie poprawiło kondycję ekonomiczną gospodarstwa oraz parytet dochodów jego właścicieli poprzez dodatkową pracę.

Tabela 1.

Organizacja i wybrane osiągnięcia gospodarstwa rolnego z dodatkową działalnością gospodarczą.

Wyszczególnienie	Dane o gospodarstwie	
	ha	%
A. Gospodarstwo bez DDG		
1. Użytki rolne	34,85	100
2. Grunty orne	24,60	71
2.1. pszenica ozima	8,25	24
2.2. jęczmień ozimy	6,10	17
2.3. jęczmień browarny	2,00	6
2.4. peluska	1,50	4
2.5. rzepak ozimy	3,50	10
2.6. buraki cukrowe + liście	2,00	6
2.7. kukurydza na kiszonkę	1,25	4
2.8. rzepak na zielonkę	(2,00)	(6)
3. Trwałe użytki zielone	10,25	29
3.1. pastwisko	4,70	13
3.2. łąki na siano	1,40	4
3.3. sianokiszonka	2,85	8
3.4. zielonka	1,30	4
4. Produkcja zwierzęca	<u>sztuk</u>	<u>Szt. D/ha</u>
4.1 krowy mleczne z przychówkiem	17	0,72
B. Gospodarstwo z DDG		
1. Przetwórstwo w gospodarstwie		
1.1. piekarnia kg/rok	6000	—
2. Dodatkowa działalność rolnicza		
2.1. nioski, utrzymanie gleby/wybieg	1000	0,29
2.2. sprzedaż świeżego mleka, kg/rok	3500	—

Wyszczególnienie		Dane o gospodarstwie	
		tys. DM	%
3. Zainwestowana suma? bezpośredni zbyt		98,9	100
3.1. udział środków własnych		31,6	32
3.2. udział środków pożyczonych		67,3	68
4. Wybrane koszty/Bezpośredni zbyt			
4.1. koszty stałe inwestycji + odsetki		13,3	
4.2. reklama, telefon, księgowość, ubezpieczenia		4,2	
4.3. podatek obrotowy		—	
4.4. podatek dochodowy		—	
5. Wyniki ekonomiczne gospodarstwa		tys. DM	%
5.1. zysk w roku			
	A	36,9	100
	B	75,8	205
5.2. własne środki finansowe w roku			
	A	15,1	100
	B	32,4	215
5.3. zysk (rbh w roku)		DM/rbh	%
	A	12,4	100
	B	13,7	110

DDG - dodatkowa działalność gospodarcza

A - gospodarstwo bez dodatkowej działalności gospodarczej

B - właściciel gospodarstwa rolnego i piekarni

Źródło: Ralf Bokermann: Betriebswirtschaft der landwirtschaftlichen Weiterverarbeitung und Direktvermarktung. Verlag Gesamthochschul - Bibliothek Kassel 1992.